herpy

VARANER

Varanus gilleni

En liten, smal och dagaktiv trädklättrare från Australiens inre ökentrakter. *Varanus gilleni* blir bara 35-40 cm lång och är en av de minst krävande varanerna, men den behöver en mycket varm solplats, ett högt terrarium och en fast rytm med en sval vinter.

Familj: Varanidae Engelska: Pygmy Mulga Monitor Publicerad 15 november 2026

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**35-40 cm** total längd inkl. svans
Vikt	**60-80 g**
Livslängd	**8-20 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Trädlevande och marklevande**
Biotop	**Öken och halvöken**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**60 × 60 × 90 cm** L × B × H för 2 vuxna djur
Temperatur, dag	**26-30 °C**
Värmeplats	**40-60 °C**
Temperatur, natt	**18-20 °C**
Luftfuktighet	**40-60 %**
UVB	**Rekommenderas** Fergusonzon 3
Vintervila	**18-22 °C** 6-10 veckor
Föda	**Insekter och ryggradsdjur**
Hålls	**Ensamma, parvis eller en hane med flera honor**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Kullstorlek	**1-7 ägg**
Inkubation	**84-131 dagar** vid 26-32 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Varanus gilleni hör till undergruppen *Odatria*, de små australiska varanerna. Den är smal och långsvansad, med en rund svans som kan gripa om grenar. Ryggen är brun och går över i grått ner längs sidorna, och det finns smala, mörka tvärband över ryggen och ränder på huvudet. Svansen är grå med mörkare fjäll som bildar smala ränder och band. Teckningen är tydligast hos ungar och bleknar med åldern. Arten liknar *V. caudolineatus*, men har randigt huvud och band på ryggen i stället för fläckar, och den skiljer sig från *V. eremius* genom släta huvudfjäll.

Den vuxna varanen blir omkring 35-40 cm inklusive svans och väger 60-80 g. Nos-kloaklängden är upp till omkring 18 cm. Ungarna är 11-14 cm långa och väger 2-4 g vid kläckningen. Tillväxten är långsam: hos uppfödda djur fördubblades nos-kloaklängden på två år, och under de följande sex åren växte den bara 3 cm. Arten beskrevs 1895, och artnamnet hyllar den australiske telegrafisten och antropologen Francis James Gillen.

De flesta varaner kräver mycket plats och foder som vuxna. Här är det annorlunda. *V. gilleni* kan hållas i ett terrarium på knappt en kvadratmeter golvyta, den äter vanliga fodersinsekter, och den är en av de lugnaste varanerna. Däremot kräver den en mycket varm solplats, ett högt terrarium med stabila grenar och en vintervila om den ska föröka sig. Livslängden i

fångenskap är inte säkert dokumenterad; uppgifterna varierar från 8 år till omkring 20 år, och djur med en nos-kloaklängd på 15 cm är över 10 år gamla, så räkna med ett djur som kan följa dig i många år. Vuxna djur blir lätt för tjocka om de matas för rikligt.

Arten är inget nybörjardjur, eftersom solplatsens temperatur, fodret och vinterrytmen måste vara rätt, men den är ett bra val för en hållare med erfarenhet av andra reptiler.

Läs mer: Värme och temperatur Läs mer: Vintervila och årstider

Utbredning och livsmiljö

Varanus gilleni är hemmahörande i inre och nordvästra Australien. Den finns i centrala och västra Western Australia, i södra Northern Territory, i norra South Australia och i västra Queensland. Typlokalen ligger i Northern Territory, mellan Glen Edith och Deering Creek.

Utbredningsområdet är stort, och arten räknas inte som hotad. Den kan vara svår att få syn på, eftersom den tillbringar mycket tid i hålor i träd.

> **Naturlig utbredning:** Australien.

LIVSMILJÖ

Arten lever på torra spinifexslätter och i ljus, öppen skog med mulga, myall, eukalyptus och *Allocasuarina decaisneana*. Den är trädlevande och gömmer sig under lös bark och i ihåliga grenar och stammar, men hittar en stor del av födan på marken. Äggen läggs i hål som grävs i sanden.

Klimatet är varmt och torrt, med mycket höga dagstemperaturer, kalla nätter och långa torrperioder. Arten klarar torkan ovanligt bra och förlorar bara vatten halva så snabbt som andra australiska varaner. Den solar sig vid höga temperaturer och är dagaktiv, och det är den rytmen terrariet ska efterlikna. Vintern är sval, och djuren är då mindre aktiva.

Skötsel

TERRARIET

För ett vuxet par ska terrariet vara minst 60 × 60 × 90 cm (längd × bredd × höjd), och större är bättre. Uppgifterna varierar från 50 × 50 × 90 cm till 60 × 60 × 90 cm för ett par. Höjden är viktig, eftersom arten klättrar. Ungar kan börja i ett mindre terrarium med god täckning så att de lätt hittar föda, men ska snabbt upp i vuxenstorlek.

Inred med många starka grenar på olika höjder och ihåliga grenar med lös bark som gömslen. Kan du inte skaffa ihåliga grenar fungerar rör av PVC eller korrugerade dräneringsrör som är så långa att djuret kan gömma både kropp och svans. De korrugerade rören är lättast att ta sig in och ut ur. Gör en solplats med en vågrät gren strax under värmekällan.

Som botten fungerar sand eller en blandning av sand och jord, antingen i ett tunt lager eller djupare så att djuret kan gräva och få ett fuktigt mikroklimat. Båda delarna fungerar. För äggläggning ska det finnas en låda med fuktigt substrat som honan kan ta sig in i. Terrariet ska ha god ventilation och ett säkert lås. Värmekällorna ska sitta så att djuret inte kan röra dem, eller vara skärmade med ett nät, eftersom varanerna klättrar ända upp till dem och kan bränna sig.

TEMPERATUR

Varanus gilleni ska ha en mycket varm solplats. Yttemperaturen på grenen under värmekällan mäts med en IR-termometer. Uppgifterna varierar från omkring 38-42 °C till 60-66 °C; 45-60 °C är en bra utgångspunkt, och 50-60 °C fungerar bra under många generationer i fångenskap. Resten av terrariet hålls på 26-30 °C på dagen, och det ska finnas en stor temperaturgradient så att djuret själv kan välja var det vill vistas.

På natten stängs värmen av, och temperaturen faller till 18-20 °C. Mycket svala nätter under 18 °C bör undvikas. Använd en spotlight på omkring 100 W med reflektor, placerad cirka 30 cm över solplatsen, och en termostat som styr den. Sätt lampan i taket så att det också finns skugga och svalare zoner nertill.

Vid vintervila sänks temperaturen med 8-10 °C i ett par månader, se under avel. Under resten av året hålls rytmen stabil.

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Arten kommer från torra trakter och ska inte ha hög luftfuktighet. Uppgifterna varierar från ett helt torrt terrarium, där vatten bara erbjuds en dag i veckan, till en luftfuktighet på 50-65 %, där botten fuktas 3-4 gånger i veckan. En hållbar mittlinje är 40-60 %, med ett torrt terrarium som utgångspunkt och ett fuktigare hörn eller djupt substrat där djuret kan dra sig undan.

Ställ en låg skål med färskt vatten i terrariet och byt den dagligen. Många djur dricker lite, men skålen säkerställer att de alltid kan få vatten. Ventilationen får inte offras för att öka fuktigheten, för stillastående luft ger mögel och luftvägsproblem.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Arten är dagaktiv och solar sig vid hög värme. Uppgifterna om UVB varierar: flera generationer har fötts upp friska utan UV-ljus, men ett UVB-rör med 10 % styrka rekommenderas också. Eftersom arten solar sig mycket och lever i öppet landskap med starkt ljus rekommenderas UVB, och man räknar med Ferguson-zon 3 (data lånade från närstående, dagaktiva varaner, inte dokumenterade för just den här arten).

Montera ett T5-rör över ena sidan av terrariet så att djuret kan välja mellan UV-ljus och skugga. Håll ljuset tänt 12 timmar om dagen på sommaren och 10 timmar på vintern, och släck allt på natten.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Varanus gilleni äter mest små leddjur: syrsor, gräshoppor, kackerlackor, mjölmaskar, spindlar och andra insekter. I naturen tar den också små ödlor, särskilt geckor, och ibland fågelägg. Arten är inte kräsen och tar nästan alla fodersinsekter. Matas den för rikligt blir den lätt för tjock, så vuxna djur får föda 3-4 gånger i veckan i mängder som de kan äta på några minuter. Ungar matas varje dag.

En enstaka nyfödd mus eller en liten bit kött kan ingå som omväxling, men gnagare ska inte vara huvudfödan, eftersom de är feta och får djuret att gå upp i vikt. Pudra insekterna med kalk och vitamintillskott, och använd kalk med D3 vid varannan eller var tredje måltid. Se till att insekterna är mindre än avståndet mellan djurets ögon.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Varanus gilleni hör till de lugnaste varanerna. Den är mycket mindre snabb och hetsig än t.ex. *V. acanthurus* och *V. tristis*. Den biter sällan, och även djur som är lite skygga i början lugnar sig snabbt. Bett är svaga på grund av storleken, men klorna är vassa, och djuret kan klättra upp längs armen. Var lugn, rör dig långsamt och ta aldrig tag i svansen. Vänta ett par veckor efter att djuret flyttat in innan du börjar hantera det, och håll stunderna korta.

Vid hantering gäller samma regler som för alla reptiler: tvätta händerna före och efter, eftersom reptiler kan bära på salmonella.

Arten kan hållas enskilt, som par eller en hane med flera honor. Hanar får inte hållas ihop när de är könsmogna, eftersom de kämpar genom att brottas med alla fyra ben. Det slutar sällan med bett, men kan eskalera, så djuren ska skiljas åt. Ungar kan växa upp tillsammans.

Läs mer: Karantän och hygien

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Könet är svårt att avgöra. Båda könen har förstorade fjäll under kloaken, och de är störst hos hanen. Hanen har ofta en tjockare hals och ett bredare huvud, och han kan ha små taggar vid sidorna av kloaken. Honor blir könsmogna vid en nos-kloaklängd på omkring 10 cm och hanar vid omkring 10 cm. Ålder och vikt vid könsmognad är inte dokumenterade, och honor bör vara fullvuxna och i god hull innan de sätts i avel.

PARNING

En svalare vintervila i ett par månader synkroniserar djuren. Temperaturen sänks med 8-10 °C, utfodringen skärs ned och djuren hålls lugnt. Därefter höjs både temperatur och föda gradvis i tidig vår. Parningen sker typiskt så snart värmen stiger. Vintervilan är inte alltid nödvändig, men den hjälper till att få igång djuren. Ett par kan bo tillsammans hela året, men en period åtskilda kan vara en fördel, och en extra hane i närheten har också beskrivits som ett sätt att sätta igång parningen.

Håll uppsikt över hanarna om flera djur bor tillsammans, särskilt när en hona finns med. Flytta hanen om de börjar kämpa hårt.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

I Australien läggs den första kullen typiskt i oktober. Vilda honor bär 4-7 ägg, och i fångenskap har 1-6 ägg per kull lagts. Hon kan lägga flera kullar under säsongen med fyra till fem veckors mellanrum. Ställ en sluten låda med fuktigt substrat i terrariet med ett hål som honan kan ta sig in genom. Hon gräver ofta flera provhål innan hon lägger. I naturen grävs äggen ner på omkring 30 cm djup.

Flytta bort hanen när honan är nära att lägga, eftersom han kan äta äggen. Ge honan extra föda och kalk under hela säsongen. Äggläggningsproblem förekommer: en hona som inte hittade en lämplig plats lade bara tre av sina fyra ägg och dog med det sista kvar i kroppen. En hona som gräver utan att lägga eller blir slö ska därför snabbt till veterinär.

INKUBATION

Äggen flyttas försiktigt till en kläckare och läggs i fuktig vermikulit eller perlit utan att vändas. Vid 29-30 °C och en luftfuktighet omkring 100 % har ägg kläckts efter 90-100 dagar, och sammanlagt varierar uppgifterna från 84 till 131 dagar vid 26-32 °C. Ägg från en vildfångad hona, lagda i en blandning av torv och fin sand, kläcktes efter 103-104 dagar. Håll substratet fuktigt men inte vått, och kontrollera att äggen inte blir möglade. Ägg som faller ihop och blir gula är sällan befruktade.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna är 11-14 cm långa och väger 2-4 g vid kläckningen, och de är aktiva och snabba inom några timmar. Det kan ta upp till ett dygn innan de har lämnat ägget helt. De är kraftigare tecknade än de vuxna, och teckningen bleknar med åldern. Håll dem i en liten uppfödningsbox med varm solplats, gömslen och klättergrenar, och ge dem små insekter pudrade med kalk varje dag, t.ex. små syrsor, vaxmott och små gräshoppor. De börjar snart jaga. Ungar kan växa upp tillsammans, men sortera efter storlek och dela upp dem om någon halkar efter.

Hälsa och vanliga misstag

Varanus gilleni är härdig, och de flesta sjukdomar beror på stress, smuts eller felaktig skötsel. De typiska felen är:

- För låg temperatur på solplatsen, som ger dålig matsmältning och aptitlöshet. Mät med IR-termometer.
- För nära värmekällan utan avskärmning, som ger brännskador.
- Fetma hos vuxna djur, om de matas för ofta eller får för mycket fett.
- Kalkbrist med mjuka käkar och krokiga lemmar, om insekterna inte pudras med kalk och belysningen är för svag.
- Hudrester som sitter fast på tår och svans. Ta bort dem försiktigt med en pincett, eller ge ett ljumt bad.
- Smitta med salmonella och parasiter. Tvätta alltid händerna och rengör skålar och redskap.

Djur i handeln utanför Australien är uppfödda, och det innebär generellt färre parasiter och mindre stress än hos importerade vildfångade varaner. Ändå bör nya djur hållas för sig själva i några veckor, och ett träckprov hos veterinär är en bra idé. Sök en veterinär med erfarenhet av reptiler om djuret tappar i vikt, inte äter på flera veckor, har svullnader eller verkar slött.

Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.